

skulde være bekymret derover. Jeg vilde betragte det som den lykkeligste Dag i mit Liv, da vi jog hele det Slæng af adelige Damer og Herrer, som findes rundt omkring paa Herregaardene, ud og forlangte, at de skulde bestille noget, som alle vi andre, saa at fattige, gamle, syge og en Del af vore Børn kunde rykke ind disse Steder.

Jeg var for nogle Aar tilbage en Juni-Sommerdag ovre paa Lolland for at gøre mig bekendt med de Forhold, der raader paa Grevskabet Hardenberg. Der er 7 store Avlsgaarde under Grevskabet; Greven, som er tysk, opholder sig i Regelen kun fra 14 Dage til 1 Maaned i Danmark. Den Gang, jeg var derude for at se paa Forholdene i Lejehusene, boede han netop paa Slottet Hardenberg. Jeg kom ind i Lejehusene, der for en stor Del var meget brøstfældige, og talte med en Del gamle Mænd og Kvinder, som fik en karrig tilmaalt Alderdomsunderstøttelse eller Fattighjælp, om, hvordan Kaarene havde formet sig for dem deres Liv igennem. Det viste sig, at de havde slidt fra de var Dreng og Smaapiger, de havde arbejdet, indtil de ikke kunde mere, og nu fristede de i Grunden en glædesløs og fattig Tilværelse, de vegeterede, de sultede og led bogstavelig talt Nød her paa den fede Jord, skønt de havde givet deres Arbejdsevne til det danske Samfund. Jeg kom ud paa Forpagtergaardene, jeg traf mange elskværdige Forpagtere og saa deres Kontrakter, hvori der var truffet Bestemmelser om Driften af Jorden og om Besætningen, i hvilken Stand den skulde afleveres, naar Forpagtningen en Gang ophørte. Men der var ingen Bestemmelser om de Mennesker, som skulde beskæftiges paa Gaardene; med dem kunde der drives Rovdrift, saa meget man vilde. Da jeg en Eftermiddag kom ud til Slottet Hardenberg og gik ind i Parken, som stod aaben — den er 40 Tdr. Land stor —, var der ikke et eneste Menneske i den. Jeg hørte Fuglenes Kvidder, ellers intet. Her burde man have mødt de gamle Mænd og Kvinder, som jeg havde truffet i Lejehusene; de skulde have Ret til at være her. Men den Dag vil komme, da de faar Ret til at være der. Til det ærede Medlem fra Frederiksborg (Dinesen), der hyppigt taler og ogsaa i Gaar talte om de store Udgifter, som Staten maa udrede til offentlige Bygninger, vil jeg sige, at den Dag, vi gør kort Proces med hele denne store Mængde af unyttige Mennesker — ikke i den For-

stand, at vi skal sende dem til Tyrkiet, lade dem forsvinde ud af Landet, sulte dem eller sende dem paa Ladegaarden, men den Dag, vi kræver Jorden tilbage fra disse Folk, den Jord, som en Gang har været det danske Folks —, den Dag kan det ærede Medlem være rolig i saa Henseende; vi behøver da i mange Aar ikke at anvende en eneste Øre til Hospitaler, til Alderdomshjem eller Rekonvalescenthjem. Vi har en vældig Rigdom i dette Land den Dag, Folket faar Ret til at styre sine egne Anliggender og benytter sig af denne Ret.

Det ærede Medlem fra Frederiksborg (Ellinger), der talte i Gaar, havde et Par Ord at sige om Lovforslaget om Hjælp til Børn af Enker og af Enkemænd og udtalte Haabet om, at dette Lovforslag maatte blive gennemført i denne Samling. Det haaber ogsaa jeg, men unægtelig havde jeg troet, at det ærede Medlem og hans Venner, hvis det virkelig var deres alvorlige Mening at faa dette Lovforslag ophøjet til Lov, havde gjort virkelige Anstrengelser i Fjor for at faa det frem til Liv og Virke. Thi Sandheden er den, at i den mellemliggende Tid, i det Aar, der er gaaet, siden vi sidst var samlede, er der Hundreder af Smaabørn i Danmark, der er døde af Sult som Følge af, at Lovforslaget ikke blev gennemført, og der er Hundreder, for ikke at sige Tusinder, af Børn, hvis Legemer og Lemmer er mærkede af den Underernæring, som har været en Følge af, at deres fattige Mødre ikke har kunnet forsørge dem. Oppe i det andet Ting, hvor det ærede Medlem træffer sine trofaste Venner og Meningsfæller, ikke alene afviste man dette Lovforslag, som Regeringen havde fremsat, men man føjede oven i Købet Haan til overfor de mange fattige Kvinder, som ventede paa, at denne Lov skulde blive ført ud i Livet. Jeg haaber, at de fattige Enker og deres Børn ikke maa blive skuffede i denne Samling. Der hviler et stort Ansvar paa de Herrer, som har bidraget til at forhindre, at denne Lov er traadt i Kraft.

Jeg vil sige — og det er en Bemærkning, som ogsaa meget vel kan finde Anvendelse overfor det ærede Medlem, som talte før mig (Laursen), naar han talte saa meget om Fædrelandet —, at der er ikke faa Tusinder af vore Landsmænd og Landsmandinder, som ikke skylder det danske Fædreland en eneste Smule, Mennesker, hos hvem der ikke findes andet end Bitterhed, Had, Trods og Hævnfølelse. Og jeg vil sige, at jeg undres ikke over, at de er saa bitre og